

CAPSAICIN

Gyógyszerek

A minap egy Tonogen ampullára lettem figyelmes. Az egyik klinikai ambulanciáján jártam, és amíg várakoztam, szemügyre vettem az ott elhelyezett gyógyszeres szekrénykét. Tudva levő, hogy ebben olyan gyógyszereket tartanak minden ambulancián, melyek sürgős beavatkozások esetén kellenek.

Szóval: figyelmes lettem erre a Tonogen ampullára, mert a következő számok voltak rajta: 5802.25374! E számok közül csak az első négy érdemel említést, ugyanis azt fejezi ki, hogy 1958. februárjában gyártották, tehát 1960 februárjában lejárt! Tudva azt, hogy a Tonogen adott esetben életmentő lehet, azonnal felvetődött a kérdés: miért tartják itt? Illetve: miért ezt tartják?

Az rendjén van, hogy szépen elrendezve, felírásal el látva, szabály szerint itt vannak a gyógyszerek! Ennek így kell lenni! A felület szemlélő meglepődéssel nyugtázza: rendben a »kis patika«. Azonban a lényeg: a gyógyszer hatásossága már négy éve kétes!

Nem tudom, ki dolga rendszerben tartani az itt levő gyógyszereket; mindenesetre azt meg kell dicsérni! De, akinek az a feladata, hogy le nem járt gyógyszerekről gondoskodjon ebbe a szekrénybe: lelkiismeretlenül látja el feladatát! Sürgős esetben arra sincs idő, hogy megnézzük: lejárt már a gyógyszer? Azt eleve feltételezi minden orvos: itt csak olyat tartanak, amely hatásos. No de lejárt gyógyszer? Nem valószínű, hogy jó lesz életmentésre! Ki kellene cserélni! Ezt az ampullát is és ha véletlenül másik is lejárt; azt is! Sokkal valószínűbb, hogy a hatásos gyógyszerrel meggyógyul a beteg! Márpedig legfőbb célunk: mindenki viszszanyerje egészségét!

Erdemes ennek érdekében mindenütt szétnezní, ahol van ilyen »patika«.

—KASZA—

TUDOMÁNY és termelés

Korunkban a tudománynak közvetlen termelőerővé kell válnia!

Beszélgetés dr. Pál Lénárd egyetemi tanárral, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjával

Tudomány és termelés címmel állandó rovatot nyitunk a Szegedi Egyetem hasábjain. Az itt közölt írásokban a szegedi felsőoktatási intézmények tudósainak, kutatóinak, az egyetemi intézeteknek a termelés gyakorlati problémáihoz kapcsolódó tudományos munkásságáról kívánunk beszámolni. Szeretnénk megszólaltatni a termelő munkában közvetlenül résztvevő tudományos képzettségű szakembereket, mérnököket és másokat is. Hiszen a maguk szakterületén ők hivatottak elsősorban a tudomány és termelés hatékony összehangjának megteremtésére, a tudományos eredmények gyakorlati hasznosítására, az MSZMP VIII. kongresszusán hozott elvi határozatok vonatkozó célkitűzéseinek megfelelően.

A taps, legyen bármily lelkes is, értékmérője nem lehet a produkciónak. Különösen nem akkor, ha ez a produkció nem a pillanat varázsára épít, nem az impresszióra, hanem a színész játéka, hanem a közölt gondolatok befogadására és megértésére, gondolkodó figyelemre apellál, mint például egy tudományos előadás.

Egy ilyen előadás igazán akkor értékes és sikeres, ha gondolatai, megállapításai megmaradnak, tovább élnek és újabb gondolatokat szülnek a hallgatóság agyában.

Dr. Pál Lénárd fizikus, egyetemi tanár a tudományok és a termelés kölcsönhatásáról, a tudomány közvetlen termelőerővé válásáról tartott előadást a közelmúltban Szegeden, a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége jubileumi ünnepségén. A hallgatóság, tudományos és gyakorlati szakemberek, kutatók és mérnökök beszélgetései, vitái során azóta szinte reflexként tér vissza az előadás egy-egy gondolata, különösen időszerte megállapítása. S mert a tudományos képzés és a tudományos kutató munka gyakorlatibbá válása, az »életközelség« alapvető célkitűzése a felsőoktatási intézményeinkben folyó tudományos-kutató, valamint oktató-nevelő munka fejlesztésének, számunkra is föltétlenül értékesek és

figyelmet érdemlőek a neves tudós fejtegetései, aki munkatársunk kérdéseire a következőket válaszolta.

— **Professzor Úr!** Szegedi előadásában beszélt azokról a problémákról és nehézségekről, amik társadalmunk jelenlegi fejlettségi fokán a tudomány termelőerővé válásának útjában állnak. Ön szerint milyen módon, milyen eszközökkel segíthető a tudomány és termelés aktív és közvetlen kölcsönhatásának sokoldalú kibontakozása?

— A közvetlen termelőerővé válás folyamata a természettudományok s a társadalomtudományok közül pedig leginkább a közgazdaságtan fejlődésének tendenciája. Ez nyilvánvalóan következik az említett tudományok tárgyából, tartalmából. A termelés technikájának gyorsított fejlődése, az automatizálás és a teljes gépesítés kibontakozása egyre több olyan problémát vet föl, amelyek megoldásához elengedhetetlenül szükséges a szaktudományok, magaskutatóknak képzett tudósok, kutatók szervezett összefogása, a tudományos kutatómunkának a termelési szükségleteihez alkalmazkodó szervezett irányítása, a termelési díktálta feladatok megoldására való koncentrá-

lása. Egy-egy tudós szubjektív érdeklődése, elvont és általános problémákon való és sokszor meddő vizsgálódások, a társadalom szükségleteihez csak nagyon közvetetten kapcsolódó irányítatlan alaputatás helyett tudományos életünkben, kutató tudósaink tevékenységében egyre nagyobb szerephez kell jussanak a gyakorlati felhasználásra alkalmas új módszerek, eljárások kidolgozását, új anyagok, berendezések előállítását célzó alkalmazott kutatások, valamint az olyan irányított alaputatások, amelyek célja egy-egy jól meghatározott alkalmazott kutatás számára új elvet, kiindulási alapot jelentő természettörvények megismerése. A fejlett országokban ma már mindenütt nagy gondot fordítanak a tudományos munka gyakorlati hasznának fymódon való fokozására s ha lépést akarunk tartani a fejlődéssel, föltétlenül érvényesíteni kell tudományos életünk gyakorlatában, a házában folyó tudományos kutatómunka szervezett irányításában ezeket az elveket. Egy Szegednek kedves példa a fenti okfejtés alátámasztásához! A matematika közismerten az egyik legelvontabb tudomány. Legkiválóbb művelői sorában számos magyar tudóst is találunk. Egészen a legutóbbi évtizedekig a matematika tudósai az alaputatásokban értek el nagy eredményeket. A szegedi matematikus iskola mostani vezető tudósainak, dr. Szőkefalvi-Nagy Bélának és dr. Kalmár László akadémikusoknak a munkásságát figyelemmel kísérik az egész világon. E két tudós a tudomány egészét érintő alapkérdések vizsgálata helyett a matematika két igen aktuális és az alkalmazásban nagy fontosságú területén, a funkcionálanalízis, illetve a matematikai logika területén végzi kutatásait. jelentős eredmények, a tudományág fejlődését előrelendítő felismerések fűződnek nevükhöz. Munkásságuk segítségével ad a fizikai kutatás számára, illetve a matematikai gépek tervezésével kapcsolatos problémák megoldásához, s nem csak a két-tőlük munkáját kísérő nemzetközi figyelem és elismerés bizonyítja az élet, a gyakorlat szükségleteihez való igazodás helyességét, hanem még inkább maga a tény: a matematika alkalmazásaival összefüggő tudományágak hihetetlenül gyors fel-lendülése és előretörése az egész világon. Mily nagymértékben gyorsítaná a fejlődést nálunk is, ha egyes tudósok egyéni és olykor elszigetelt munkálkodása helyett egy központi kutatóintézet fogná össze a matematika alkalmazásaival foglalkozó hazai tudósokat, kutatókat, amely létrejöhetne esetleg éppen Szegeden, ahol minden föltételt biztosítani lehetne az intézet eredményes munkájának és felvirágzásának.

— **Az elmondottak érintették az egyetemi tudományos és oktató munka problémáit. Véleménye szerint hogyan lehetne »gyakorlatibbá«, a gyakorlati munka követelményeinek is megfelelőbbé, megalapozottabbá tenni a felsőoktatási intézményeinkben folyó tudományos képzést?**

— Magam is, egyetemi oktató lévén, sokat töprengtem már azon, miképp lehetne a fentebb említett elvi célkitűzések képeire átfórnálni, megjavítani és valóban életközeli tenni az oktatást a természettudományi karokon, de az egyes szakegyetemen szintén. Nézetem szerint általános negatívum az oktatott ismeretanyag túlságos elvontsága. Érdemtelenül túllaboratóriumi. Magyarországon jelenleg talán csak a gyógyszeripar rendelkezik színvonalas kutató laboratóriumokkal. Szakítani kell azzal a korábbi, helytelen szemlélettel, amely minden tudományos létesítményt a fővárosban hozunk létre. Következésképpen érvényesítve a policentrizmus elvét, mind az újabb kutatóintézeteket, mind az egyes iparágak szaklaboratóriumait oda kell telepíteni, ahol az iparág legnagyobb üzemei vannak, vagy biztosítva van a kutatóintézet szakember-ellátottsága s természetesen a termelés napi gyakorlatából közvetlenül adódó tudományos problémák, feladatok.

— **A tudományos szakemberek, tudósok és a termelésben dolgozó gyakorlati szakemberek között az objektív gátak, nehézségek mellett vannak az együttműködésnek nyilván szubjektív korlátai is. Ezek eloszlatása nem kevésbé fontos feltétele az összhang megteremtésének. Mi erről az Ön véleménye?**

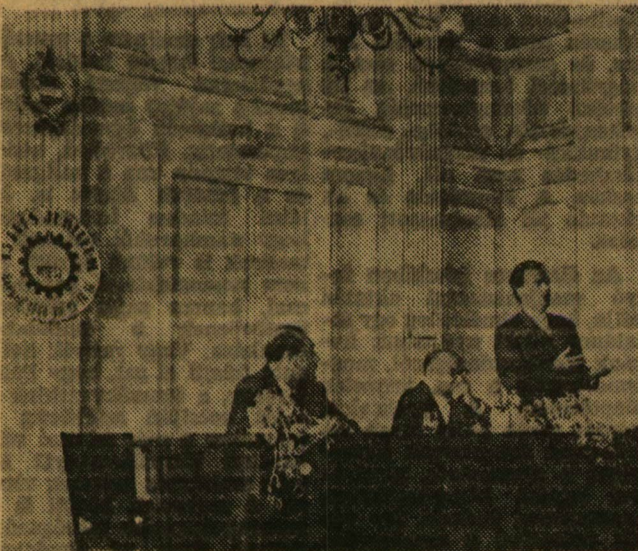
— Meg kell mondjam, nem valami pillanat sugallta ötlet volt részemről az, hogy a fenti kérdésekről éppen az MTESZ jubileumi ünnepségén tartottam előadást. Tagjai vagyok az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Elnökségének. Úgy látom, hogy az MTESZ-nek, amely tömegszervezetként tagjai között tud gyakorlati szakembereket és tudósokat egyaránt, különösen fontos kötelességek vannak az együttműködés, az egyetértés és kölcsönös megbecsülés szubjektív korlátainak szétértésében. Úgy is, hogy a gyakorlati szakembereknek előadásaival módot nyújt arra, hogy megismerkedjenek új tudományos eljárásokkal, s tudományos képzettségük erősödjék, érdeklődésük elmélyüljön ezáltal. S olyan módon is, hogy a tudósok itt, a szervezetben közvetlenül, a termelésben dolgozóktól hallják a termelő munka gyakorlatából adódó tudományos problémákat, feladatokat. De talán azzal is, hogy egy fedél alatt egy asztal mellé kerül emberek között hamarabb kialakul az az emberi közelség, az a baráti közérzet, mely eloszlatja az egymás iránti bizalmatlanságot, amelynek helyébe lép a kölcsönös rokonszenv és a közös felelősség tudata.

Papp Lajos

Augusztusban tartotta jubileumi ünnepségeit

az MTESZ szegedi csoportja

Negyvennégy előadás hangzott el a tageszcsoporthoz tartozó rendezvényein

Dr. Pál Lénárd, az MTA levelező tagja megtartja előadását. A képen balról jobbra: Philipp Miklós főtűkárhelyettes, Blaskovics Zoltán, a szegedi intéző bizottság elnöke és dr. Pál Lénárd

A megnyitó ülés résztvevőinek egy csoportja (Liebmann foto)

Augusztus 13-án volt tizenöt éve annak, hogy vidéken elsőként MTESZ-csoport alakult Szegeden. Ez alkalomból jubileumi üléssorozatot rendezett a MTESZ szegedi csoportjának intéző bizottsága. A jubileumi üléseken összesen 44 vitaindító előadás hangzott el a tageszcsoporthoz tartozó rendezvényein.

A jubileumi eseménysorozat megnyitó ünnepségén Philipp Miklós, a MTESZ főtűkárhelyettese értékelte a szegedi csoport munkáját, eredményeit, a múlt év-tized alatt kibontakozott fejlődést, majd dr. Pál Lénárd Kossuth-díjas fizikus, az MTA levelező tagja, egyetemi tanár tartotta meg előadását. Az ünnepséget követően a Tisza Szálló koncerttermében fogadást adott az intéző bizottság a jubileumi ünnepségek résztvevői számára. Délután a MTESZ Széchenyi téri helyiségében választmányi ülést, másnap pedig ugyanitt országos tapasztalatcsere értekezletet rendeztek a vidéki MTESZ-szervezetek működésének problémáiról.

Tervezői jubileumi üléssorozat legjobb előadásainak egy önálló kötetben való megjelentetését is az intéző bizottság, melynek megszerkesztésére külön bizottság alakult.

LAJOS BÁCSI

Most éppen a nyárvégi előkészületekkel foglalkozik.

— A szeptemberi tanévkezdésre föl kell készíteni a labort — mondja magyarázatokképpen, kérdő tekintetben.

Ha probléma volt a kvantitatív analízisben, vagy ha elfogyott az ismeretlen a kvaliban, Lajos bácsi segítt, s ő adott kiegészítést az ismeretlenhez. S minden zsörtölődés nélkül törölte föl a kénsavat, ha esetleg valamelyik »avatlan« kézből a záró dugó kicsúszott az üvegéből. — 1940 óta vagyok egyetemi szolgálatban. Falusi voltam. A hat elemin kívül nem volt lehetőségem tanulni. Se csendőr, se rendőr, se finác nem akartam lenni, s hogy mégis vigyem valamire, beléptem klinikai kiegészítő ápolónak.

Aztán a folszabadulás után pár évvel, amikor hallotta, hogy van üres hely a nem sokkal előbb önállósult és komoly fejlesztésnek indított Szerveleten és Analitikai Kémiai Intézetben, Puskás Lajos ide jelentkezett fölvételre, 1948-ban.

— A hallgatókat az eddigi, másfél évtizedes munkám során igen megszerettem. En készítem számukra az olda-

tokat, kémszereket. S legfőbb gondom, hogy esetleges vigyázatlanság ne okozzon kárt nekik. Nem is beszélnek vissza, nincs sok problémám velük. Csak a rendet kívánom meg tőlük. Azt meg is teszik. Hiszen látják, hogy én is úgy adom át nekik a labort. Néha az ismeretlenek miatt zúgolódnak, hogy mitől kék vagy piros az az oldat, de aztán rájönnek, hogy egy-két csepp színes tinta lehet csak benne.

S itt olyan szakértelemmel meséli el az ismeretlenek kiadást »szisztémáját«, hogy egy kollokviumnak is megfelelné. Csak a sok év alatt sokkal jobban érlelte már ezt a tudást.

S míg mesél, közben festi a bürettaállványokat, vasháromlábakat.

— Abból áll az előkészület, hogy az új évfolyamnak mind az ésszerűbben megszerveze, minél jobban karbantartva tudjuk átadni a tanév elején a labort. S ahogy szemléli az ember a foglalatosságát, komolyan veszi egyszerűen amit otthon munkába indulás előtt szokott mondani, még ha mosolyog is hozzá; — Na, én megyek haza! Sümegi Mihály